

Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjonsfond utland

Fastsatt av Finansdepartementet 18. desember 2014 med hjemmel i kgl. res. 19. november 2004 og lov om Statens pensjonsfond 21. desember 2005 nr. 123 § 2 annet ledd og § 7.

§ 1. Virkeområde

(1) Disse retningslinjene gjelder for Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland (Etikkrådet) og Norges Banks (banken) arbeid med observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utlands (fondet) portefølje etter kriteriene i §§ 2 og 3.

(2) Retningslinjene omfatter investeringene i fondets aksje- og obligasjonsportefølje, samt instrumenter i fondets eiendomsportefølje utstedt av selskaper som er tatt opp til notering på regulert markedsplass.

(3) Etikkrådet gir råd til banken om observasjon og utelukkelse av selskaper i fondets portefølje etter kriteriene i §§ 2 og 3, og om oppheving av beslutning om observasjon og utelukkelse, jf. § 5 femte ledd og § 6 sjette ledd.

(4) Banken treffer beslutninger om observasjon og utelukkelse av selskaper i fondets portefølje etter kriteriene i §§ 2 og 3, og om oppheving av beslutning om observasjon og utelukkelse, jf. § 5 femte ledd og § 6 sjette ledd.

§ 2. Kriterier for produktbasert utelukkelse av selskaper

Fondet skal ikke være investert i selskaper som selv eller gjennom enheter de kontrollerer:

- a) produserer våpen som ved normal anvendelse bryter med grunnleggende humanitære prinsipper
- b) produserer tobakk
- c) selger våpen eller militært materiell til stater som er omfattet av ordningen for statsobligasjonsunntak omtalt i mandatet for forvaltningen av SPU § 3-1 andre ledd bokstav c.

§ 3. Kriterier for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper

Observasjon eller utelukkelse kan besluttet for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for:

- a) grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene som for eksempel drap, tortur, frihetsberøvelse, tvangsarbeid, de verste former for barnearbeid
- b) alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig eller konfliktsituasjoner
- c) alvorlig miljøskade
- d) grov korrupsjon
- e) andre særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer

§ 4. Etikkrådet

(1) Etikkrådet består av fem medlemmer som oppnevnes av departementet etter innstilling fra banken. Departementet utpeker også leder og nestleder etter innstilling fra banken. Bankens innstilling skal være oversendt departementet to måneder før utløpet av oppnevningsperioden.

(2) Sammensetningen av medlemmene må sikre at Etikkrådet vil besitte den kompetansen som er nødvendig for at det skal kunne utføre sitt oppdrag, definert gjennom disse retningslinjene.

(3) Oppnevningen av medlemmene gjelder for fire år. Ved første gangs oppnevning kan departementet fastsette overgangsbestemmelser.

(4) Rådsmedlemmenes godtgjørelse samt rådets budsjett fastsettes av departementet.

(5) Etikkrådet har et eget sekretariat, som er administrativt underlagt departementet. Etikkrådet skal påse at sekretariatet har hensiktsmessige prosesser og rutiner.

(6) Etikkrådet skal årlig utarbeide en virksomhetsplan som skal forelegges departementet. Virksomhetsplanen skal gjøre rede for Etikkrådets prioriteringer i sitt arbeid, jf. § 5.

(7) Etikkrådet skal avgi årlig rapport om sin virksomhet til departementet. Rapporten skal avgis senest tre måneder etter årets utløp.

(8) Etikkrådet skal regelmessig evaluere sitt arbeid.

§ 5. Etikkrådets arbeid med råd om observasjon og utelukkelse

(1) Etikkrådet skal løpende overvåke fondets portefølje, jf. § 1 andre ledd, med sikte på å avdekke om selskaper medvirker til eller selv er ansvarlig for produksjon eller atferd som nevnt i §§ 2 og 3.

(2) Etikkrådet tar opp saker på eget initiativ eller etter anmodning fra banken. Etikkrådet skal utarbeide og offentliggjøre prinsipper for hvilke selskaper som velges ut for nærmere undersøkelse. Banken kan utarbeide nærmere forventninger til disse prinsippene.

(3) Etikkrådet innhenter nødvendig informasjon på fritt grunnlag og sørger for at saken er godt opplyst før råd om observasjon, utelukkelse eller oppheving av slike beslutninger gis.

(4) Et selskap som vurderes for observasjon eller utelukkelse, skal gis mulighet til å framlegge informasjon og synspunkter for Etikkrådet tidlig i prosessen. Det må i denne sammenheng klargjøres overfor selskapet

hvilke forhold som kan danne grunnlag for observasjon eller utelukkelse. Vurderer Etikkrådet å gi råd om observasjon eller utelukkelse, skal utkast til råd forelegges selskapet for uttalelse, jf. § 7.

(5) Etikkrådet skal jevnlig vurdere om grunnlaget for observasjon eller utelukkelse fortsatt er til stede. Etikkrådet kan på bakgrunn av ny informasjon anbefale banken at observasjon eller utelukkelse oppheves.

(6) Etikkrådet skal begrunne sine råd til banken, jf. §§ 2 og 3. Banken kan utarbeide nærmere forventninger til utformingen av slike råd.

(7) Rutiner for Etikkrådets behandling av saker som gjelder spørsmål om en beslutning om observasjon og utelukkelse skal oppheves, skal være offentlig tilgjengelig. Selskap som er utelukket skal informeres særskilt om rutinene.

§ 6. Norges Bank

(1) Banken treffer etter råd fra Etikkrådet beslutninger om observasjon og utelukkelse etter kriteriene i §§ 2 og 3 og om oppheving av slike beslutninger.

(2) I vurderingen av om et selskap skal utelukkes etter § 3, kan banken bl.a. legge vekt på sannsynligheten for framtidige normbrudd, normbruddets alvor og omfang, samt forbindelsen mellom normbruddet og selskapet fondet er investert i. Banken kan videre vurdere bredden i selskapets virksomhet og styring, herunder om selskapet gjør det som med rimelighet kan forventes for å redusere risikoen for framtidige normbrudd innenfor en rimelig tidshorisont. Relevante momenter i disse vurderingene kan være selskapets retningslinjer for og arbeid med ivaretagelse av god selskapsstyring, miljø og samfunnsmessige forhold og om selskapet bidrar i positiv retning overfor dem som rammes eller tidligere har blitt rammet av selskapets atferd.

(3) Før observasjon, utelukkelse eller oppheving av slike beslutninger etter § 6 første ledd besluttet, skal banken vurdere om andre virkemidler, herunder eierskapsutøvelse, kan være bedre egnet til å redusere risikoen for fortsatt normbrudd eller av andre årsaker kan være mer hensiktsmessige. Banken skal se de ulike virkemidlene den har til rådighet i sammenheng og benytte dem på en helhetlig måte.

(4) Observasjon kan besluttet der det er tvil om vilkårene for utelukkelse er oppfylt, om utviklingen framover i tid eller der det av andre årsaker finnes hensiktsmessig.

(5) Banken skal sørge for at saken er tilstrekkelig opplyst før beslutning om observasjon og utelukkelse, eller oppheving av slike beslutninger treffes.

(6) Banken skal jevnlig vurdere om grunnlaget for observasjon eller utelukkelse fortsatt er til stede.

§ 7. Informasjonsutveksling og koordinering mellom banken og Etikkrådet

(1) For å bidra til en mest mulig sammenhengende kjede av virkemidler i arbeidet med en ansvarlig forvaltningsvirksomhet, skal det jevnlig avholdes møter mellom banken og Etikkrådet for å utveksle informasjon og koordinere arbeidet.

(2) Kommunikasjonen med selskapene skal være koordinert og med mål om å oppfattes som entydig. Banken utøver fondets eierrettigheter. Banken skal søke å integrere Etikkrådets kommunikasjon med selskapene i den øvrige selskapsoppfølgingen. Banken skal gis innsyn i Etikkrådets kommunikasjon med selskapene og kan delta i møter Etikkrådet har med selskapene.

(3) Etikkrådet kan be banken om opplysninger om forhold vedrørende enkeltselskaper, herunder hvordan konkrete selskaper er håndtert i eierskapsutøvelsen. Banken kan be Etikkrådet om å stille sine vurderinger av enkeltselskaper til disposisjon.

(4) Banken og Etikkrådet skal ha nærmere rutiner for informasjonsutveksling og koordinering for å tydeliggjøre ansvarslinjer og å bidra til god kommunikasjon og integrering av arbeidet mellom banken og Etikkrådet.

§ 8. Offentliggjøring

(1) Banken skal offentliggjøre sine beslutninger etter disse retningslinjene. Offentliggjøringen skal skje i samsvar med mandatet for forvaltningen av SPU § 6-1 fjerde ledd. Når banken offentliggjør sine beslutninger, skal Etikkrådet offentliggjøre sine råd.

(2) Banken skal føre en offentlig liste over selskaper som er utelukket fra fondet eller satt til observasjon etter disse retningslinjene.

§ 9. Møter med Finansdepartementet

(1) Det skal avholdes møter mellom departementet, banken og Etikkrådet minst én gang i året. Informasjonen som utveksles på møtene skal inngå som del av grunnlaget for rapporteringen om arbeidet med en ansvarlig forvaltningsvirksomhet i den årlige meldingen til Stortinget om forvaltningen av Statens pensjonsfond.

(2) Det skal avholdes møter mellom departementet og Etikkrådet minst én gang i året. På møtene skal følgende behandles:

- a) virksomheten det siste året
- b) andre saker departementet og Etikkrådet har meldt opp for behandling

§ 10. Adgang til å gjøre endringer

Departementet kan gi tillegg til eller gjøre endringer i disse retningslinjene.

§ 11. Ikrafttredelse

§ 4 første til tredje ledd trer i kraft straks. Øvrige bestemmelser i retningslinjene trer i kraft 1. januar 2015. Fra samme tidspunkt oppheves retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPUs investeringsunivers fastsatt 1. mars 2010.

§ 12. Overgangsbestemmelse

Råd fra Etikkrådet som ikke er ferdigbehandlet i departementet innen 1. januar 2015 skal:

- a) sendes tilbake til Etikkrådet for vurdering av videre håndtering i henhold til retningslinjene i de sakene som gjelder selskaper i fondets portefølje
- b) tas til etterretning av departementet i de sakene som gjelder selskaper som ikke er i fondets portefølje. Slike råd skal offentliggjøres.